СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 6. Джерзі Сіти, Н. Дж., вівторок, 10-го січня 1939. No. 6. Jersey City, N. J., Tuesday, January 10, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237, 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1018. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

НЕБУВАЛИЙ СИМФОНІЧНИЙ КОНЦЕРТ

НЮ ЙОРК. — Минулої неділі нечором відбувся в найбільшій нюйорській концертовій салі, „Карнеґі Гол", перший того роду симфонічний концерт під орудою американсько-українського композитора Павла Печеніги Углицького. Симфонічна орхестра складалася з коло 50 музикантів, а мішаний хор, що співав раз сам, то напереміну з орхестрою, з коло 30 співаків і співачок. Серед солістів і солісток виступали: пані Розмері Бранкато; в хорі — п. Степан Сліпоушкін, п. Михайло Дідо і пані Марія Гребенецька; в орхестрі: скрипак С. Шмідт. Всі точки програми творили оригінальні, або аранжовані композиції п. Углицького й виконані були під його проводом.

Першою точкою була 25-мінутова симфонія, основана на поемі Тараса Шевченка „Гайдамаки", п. з. „Україна". Творець цеї симфонії, п. П. Печеніга Углицький, змалював тонами часи гайдамаччини, в яких відчувалося здушення української національної стихії, тихий ґрізний бунт, а потім зрив до волі. Виконання було мистецьке і кінець захопливий. У дальшій програмі орхестра відограла „Мельодію", „Весільну Пісню" й „Аркан". Згадані три пісні, основані на народніх мотивах, були виконані з легкістю і аристократичною стриманістю. Такіж були чергові точки: „Анданте і Скерцо", „Ранок", Саркастична Серенада", „Інтродукція" і „Вакханалія".

В другій частині виступала орхестра разом з хором. Наперед хор відспівав пісню „Ой, гиля, гиля", далі „Чумак" враз з орхестрою, „Молитва", „Човен", „Зозуля". Пані Розмері Бранкато відспівала з великою співацькою технікою і чистим, хоч може трошки заслабим до цеї орхестри голосом: „Елеґію", „Вмираючий козак", „Самотність", „Пісня перекупок". Концерт закінчено монументальним твором п. Углицького, кантатою, основаною на поезії Тараса Шевченка „Бють пороги" й присвяченою 125 річниці уродження українського Кобзаря. Цей твір, чи не найкращий і наймогутніший з усіх, залишив у слухачів незатерте враження. Цілий концерт стояв на високому рівні музичної культури. Публика, якої було дві тисячі, нагороджувала виступи рясними оплесками, а композиторові і диригентові п. Печенізі Углицькому справила велику овацію.

УВІЛЬНИЛИ ТОМУ МУНІЯ.

САН ФРАНСІСКО. — Нововибраний губернатор Олсон, як тільки обняв урядування, зараз випустив на волю увязненого Тому Мунія, що сидів 22 роки в тюрмі за здогадне підложення бомби в часі дня „воєнної готовости". В часі зриву бомби згинуло кількадесять осіб. Муні був радикальних поглядів і тому багато людей думали, що його засуджено за його переконання, а не за злочин. Робітничі організації і ріжні гуманітарні кола старалися вплинути на те, щоб випустити Мунія на волю. Але їх старання впродовж 22 літ були безуспішні. Щойно тепер губернатор Олсон, що обіцяв своїм виборцям випустити його на волю, дарував йому кару й зняв з нього тавро злочину. Муні заявив, що решту свого життя присвятить робітничому рухові й старатиметься погодити всіх робітничих провідників.

А. Ф. П. ДОМАГАЄТЬСЯ ЗМІНИ ЗАКОНУ ВАГНЕРА.

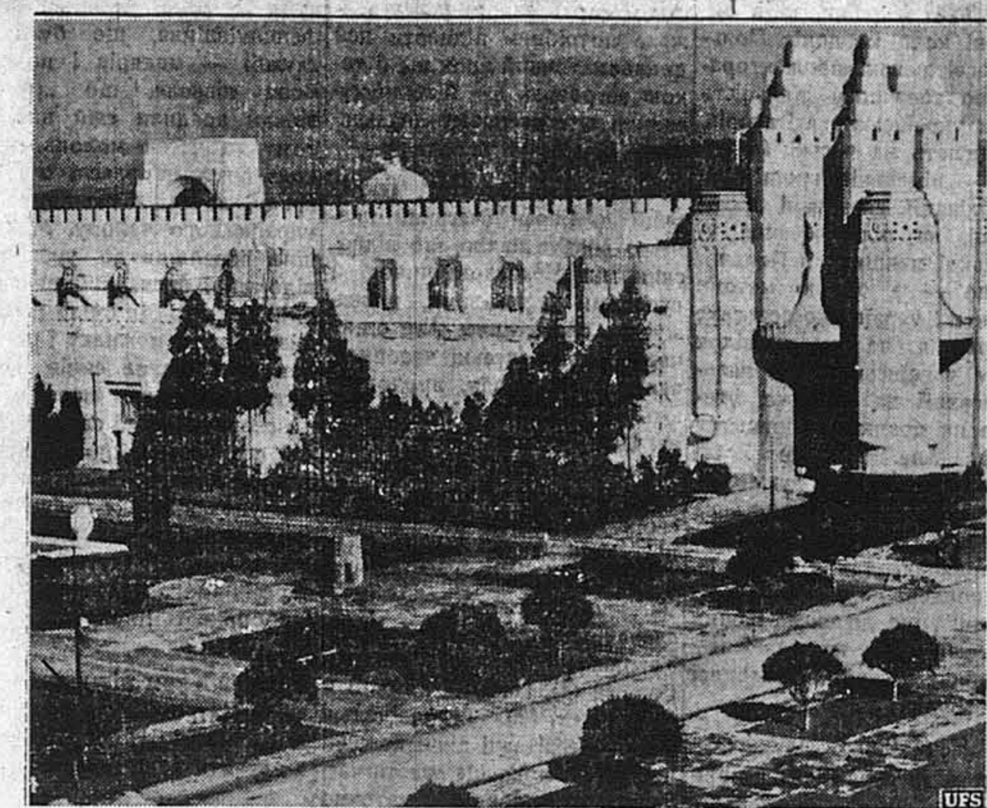
ВАШИНГТОН. — Американська Федерація Праці впливає на біжучу сесію конгресу, щоб вона змінила в декім закон Вагнера, що торкається робітничих юній і їх взаємовідносин до власників фабрик. А. Ф. П. далі підкресляє потребу формування робітничого руху на фахових, а не збірно-промислових засадах.

ЗРІСТ БЮРОКРАТІЇ В АМЕРИЦІ.

ВАШИНГТОН. — Конгресовий комітет податків заявив, що впродовж минулого року ріжні підприємства й одиниці мусіли зробити 135 мільйонів звітів до ріжних урядових департаментів. Комітет сказав, що треба завести якесь одно центральне статистичне тіло, щоб кожний окремий урядовий департамент не звертався по потрібні інформації впрост до публики, тільки до цього центрального тіла. Бо ця бюрократична кореспонденція департаментів безпосередньо з загалом завдає багато непотрібної мороки.

ВИПРОБОВУЮТЬ ПЯНИХ ШОФЕРІВ.

МІНЕОЛЯ (Н. Й.). — Повіт Несо впав на дуже добру думку: замісць того, щоби поліцай мав нюхати віддих шофера, коли той у часі їзди зробить щось невідповідне, шоферові дадуть гумовий бальон, у який він мусітиме вдихнути повітря. Опісля цей віддих, схоплений у бальон, провірять експерти і скажуть, чи шофер у часі їзди був тверезий, чи пяний; а коли пяний, то наскільки.

ВИСТАВА ЗОЛОТОЇ БРАМИ.

Отсе вид „Палати Домів і Городів", що має станути на Міжнародній Виставі Золотої Брами, що буде відкрита цього літа в Сан Франсіско. В городах насаджено преріжні ростини з цілого світу. Палата будована в стилі магометанськім.

З ЧЕХО - СЛОВАЧЧИНИ УСУВАЮТЬ ПОЛЯКІВ.

ПАТ подає з Моравської Остави, що чехословацька влада масово наказує полякам виїхати за кордон у дуже короткому реченці. Хто не виконує приказу, того карають гривнами по 2,000 корон і відставляють до кордону силоміць.

Поліційна влада в Моравській Остраві загрозила грошевими карами підприємствам і приватним особам, які дають заробіток полякам.

КРАЙ, ДЕ НЕМА ВЯЗНИЦЬ.

У скандинавських краях, як Швеція й Норвеґія, дуже мало вязниць. До того шведські вязниці не такі ґрізні, як в інших краях. У тім краю існує вязниця найлагідніша у світі. Вона зветься „вязницею Шенґошелт". Хоч у тому домі кари нема ні крат, ні сторожі біля брам, то з тієї вязниці за 18 літ утік тільки один вязень. У згаданій вязниці є 600 вязнів. Вони живуть так, як у бурсі: вчаться в школі, працюють у городі, уладжують мячеві змагання, ведуть свою орхестру, хор. Вязнів виховують фахові вчителі. Багато вязнів, що покинули таку вязницю, стають чесними громадянами держави, бо їм вязниця не знищила здоровля й не зломила їх психічно, лише виховала їх на гідних людей.

СМІЛИВА КРАДІЖ У ПОМЕШКАННІ ДЕТЕКТИВА.

На днях ограблено зовсім помешкання детектива мадярської поліції в Будапешті, Карла Терка. Тому, що одночасно пропала з хати його 21-літня служниця, Юлія Ґаті, поліція почала шукати її. На основі оголошеного в радіо комунікату жандармерія арештувала служницю Ґаті. Вона заявила, що хотіла бодай раз добре забавитись і тому ограбила помешкання. Від служниці відібрали частину крадених річей.

ҐРЕЙС МУР ГОВОРИТЬ ПРО СВІЙ „КОРОЛІВСЬКИЙ УКЛІН".

До Ню Йорку прибула американська співачка Ґрейс Мур і сказала, що вона справді в часі оперового представлення в Франції зложила сидячому в льожі князеві Виндзорові і його жінці королівський поклін. Мур говорила, що в тім не бачить нічого злого, що шанує жінку князя Виндзора, бувшу паню Симпсон, і що не задовго всі будуть віддавати їй королівські поклони. На адресу англійських жінок Мур сказала, що вони завидні і тому не хочуть признати княгині Виндзор, що є американського походження, королівських почестей.

ЛІЧНИЦІ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

В останніх днях відвідали ріжні місцевості Карпатської України референти ресорту здоровля при міністерстві здоровля д-р Гончаренко і санітарний референт при краєвім уряді д-р Мандзюк, які на місцях обзнайомились із санітарним станом країни та винайшли приміщення для лічниць, які в найближчому часі розпічнуть свою працю.

Лічниці будуть відкриті: у Вел. Березному, у Воловім, у Дубовім й в Рахові. Таким робом ціла держава буде покрита мережею менших лічниць, які разом зо своїми централями (Хуст, Севлюш, Береґвар й Солотвинські Копальні) подбають про те, щоб населення мало забезпечену скору й добру лікарську поміч.

МЕТЕОРОЛЬОҐІЧНА СТАЦІЯ НА НАЙВИЩІЙ ГОРІ.

Совєтська влада затвердила плян будови метеорольоґічної стації на горі Ельбрус (Кавказ) на висоті 4,200 метрів. Будинок стації, в якому буде приміщена обсерваторія, матиме циліндричну форму. Будову стації скінчать у 1940 р.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОДВІЙНЕ ЖИТТЯ СТАТОЧНОЇ ГРОМАДЯНКИ.

Перед одним із лондонських судів станула 59-літня англійська громадянка, яку обвинувачували в тому, що вона переховувала та приймала в себе крадене. В суді виявилося, що Ліліян Бекер — так називалась та поважна громадянка — вела подвійне життя. Для одних вона була поважною, статочною громадянкою, яка мешкала в одній із західніх дільниць у власнім домі. Кожного дня вона виходила на прохід із двома собаками; іноді уладжувала чай для знайомих. Одночасно в іншій дільниці Бекер мала інший дім, у якім приймала лондонських злодіїв та купувала від них крадені речі. Такі операції давали їй змогу вести безжурне життя, причому поліція, хоч і підозрівала її, не могла нічого вдіяти, поки один із її клієнтів не показав на неї в суді як на пасерку. Старушку, що вела подвійне життя, засудили на 3 роки вязниці.

АПТИКА, ЯК МУЗЕЙ.

Недавно відкрили в Берліні велику аптику, одначе тієї аптики не віддадуть до послуг пацієнтів, але вона буде своєрідним музеєм та буде відкрита для всіх тих, що схочуть її відвідувати і познайомитися з фармацевтичним знанням та промислом не лиш самої Німеччини, але й цілого світу. В тому музею змальований розвиток лікарського знання з ходом століть. У просторій салі міститься хемічно-фармацевтична робітня з ріжними технічними уладженнями. На стінах кількох саль висять портрети визначних хеміків та лікарів, які своїми винаходами принесли людству полекшу.

ЧЕСЬКІ ШКОЛИ У СУДЕТАХ.

Ґенляйн як комісар Судетів наказав отворити чеські меншинні школи у Судетах. У Райхенберґу повстане окремий референт чеського шкільництва. Справу чеських шкіл у Німеччині та німецьких у Чехії урегулював договір між обома державами.

ПРЕМІЄР ВОЛОШИН ПРО УКРАЇНЦІВ В АМЕРИЦІ

ПРАГА. — Кореспондент „Ди Ню Йорк Таймс" подає дещо з промови, яку виголосив премієр Карпатської України, о. Августин Волошин, з нагоди Різдва Христового. Навязуючи до кривавої сутички, яка мала місце біля заграбаного мадярами українського міста Мукачева, премієр підкреслив, що нещасливий український нарід дістає повно таких ран. Та премієр користає з нагоди, що це сталося в навечеря Різдва, і тому пересилає разом із сумною вісткою і щирий різдвяний привіт всім українцям по цілому світі. А зокрема витає українців в Америці й бажає їм, що мають щастя жити у вільнім краю, дуже щасливого Різдва.

Згадує Велику Україну.

Далі премієр заявив, що вважає відповідним сказати дещо про справу Великої України. Ствердив, що поправді Карпатська Україна замала й заслаба, щоб могти інтервеніювати тепер активно в цій справі. Та булоб помилково не розуміти того, які великі є симпатії для справи Великої України серед українців в Карпатській Україні.

Накликає до згоди.

Саме через справу Великої України, говорив премієр, треба українцям в Америці закинути з новим роком партійні спори і підпорядкувати себе великій національній ідеї, якою є створення Великої України. Такий великий нарід як український, говорив д-р Волошин, має право до державної самостійности.

Заповідає перемогу.

Далі заявив о. Волошин, що тяжко предсказувати будучину, але проте він має добрі дані на те, щоб сповістити своїх земляків, що мрія про Велику Україну буде незабаром здійснена. А українці, розкинені по цілому світі, зможуть вернути на свою рідну і вільну землю, до своїх рідних, що тепер стогнуть під ярмом Совєтів і Польщі.

Знає про нашу працю.

Закінчив премієр своє слово тим, що він свідомий цього, що особливо українці в Америці виявили своє надзвичайне привязання До Рідного Краю, та що йому відомо, що вони далі продовжують свою працю для допомоги визволенню України.

ОТАМАН ДОНСЬКИХ КОЗАКІВ У ХУСТІ.

ПРАГА. — Повернувся з Хусту ґенерал Попов, отаман донських козаків, і своїм інтервю заявив, що українці є братами й сусідами донських козаків, які не хотілиб шкодити українському народові у визвольних змаганнях, а хотілиб спільно працювати над повалення спільного ворога — червоної тиранії. Ген. Попов їздив у Карпатську Україну в цілі переговорів щодо формування тамже військових частин для боротьби з большевиками. Ген. Попов живе тепер у Берліні.

НА ДВОХ СТІЛЬЦЯХ.

ВАРШАВА. — Польська преса подає, що польський міністер заграничних справ, Бек, порозумівся з Гітлером і тепер буде все по давньому. Значить, як думає Бек, Польща могтиме жити в приязні з Москвою і з Берліном.

НЕ БУДЕ ЗМІН.

БЕРЛІН. — Як у Карпатській Україні так і в Словаччині нема спокою, коли йде про границі з Мадярщиною. Подають, що під Мукачевом було до 50 ранених і кількадесять убитих. Значить, що коли приходить до таких „інцидентів", то є хтось, хто до цього систематично й з розмислом змагає. Тому появилася ще одна урядова пригадка, що віденське рішення з 2. листопаду 1938 р. є незмінне.

ЧИ НЕ ЩОСЬ СЕРІОЗНІШЕ?

ПРАГА. — В перший день українського Різдва мадярські терористи розпочали знову наїзд на українську теретоірю біля Мукачева й Ужгороду. Була стрілянина. Мадярська влада здержала навіть залізничий рух на тій лінії, яка лучить Карпатську Україну з Румунією. Уряд Карпатської України подав в комунікаті, що в пятницю завинили мадярські банди, що прийшло до бою з артилерією і повзами та що чехословацькі війська були змушені вступити на мадярську територію.

ПОЛЬЩА СКРІПЛЯЄ ГРАНИЦЮ.

ВАРШАВА. — Польські ґазети потверджують вістку, що Польща концентрує більшу силу війська на границі між Галичиною і Карпатською Україною. Але подають, що це тільки на те, щоби бути готовими „на всякий випадок".

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПОЛЬСЬКІ ПОГРОЗИ

Передминулої неділі помістив „Ню Йорк Таймс" депешу свого варшавського кореспондента Єржого Шапіра про польську політику супроти українців. Депеша, звичайно, була цензурована, якщо не інспірована, польським урядом, бо представляє спічутливо польське біжуче наставлення до українців.

Польський уряд, — каже заздалегідь депеша, не годиться на кампанію за відбудову української держави й буде противитися цій кампанії всіми силами. В цьому справді нема нічого нового. Не на те Польща загарбувала українські території, щоби їх при першій-ліпшій нагоді віддавати назад правному власникові. Не на те вона „рятувала" їх від большевиків, щоби їх держати нібито в депозиті, як це висказався був свого часу один чеський політик про Закарпаття (зрештою й той політик потім не мав охоти віддавати „депозиту").

Польща каже виразно, як вона думає боротися проти відобрання українських земель на користь української держави. Вона думає зеднати всі держави, котрим повстання української держави грозило би втратою території, себто держави, що загарбали українські землі. Отже малиб до цього союзу грабіжників українських земель належати кромі Польщі Румунія, Чехословаччина та, очевидно, найбільша з усіх грабіжників, Росія. Це нічого, що Росія большевицька, а Польща нібито рятувала Галичину від большевизму та при всякій нагоді клеймувала українців як большевиків. Це вона робила, як треба було загарбати українські землі; нині для удержання загарбаного треба союза з большевиками. Це така звана реалістична політика з причинком. Польща сподівається, що так само реалістично поставляться большевицькі диктатори Росії, дарма, що вони зо свого боку українських самостійників представляли союзниками польських панів і буржуазії.

Цього союза грабіжників України ще видно мало й тому Польща до цього додає ще спеціяльну кампанію проти самих українців під польською окупацією. Отже з одного боку думає Польща ще раз „пацифікувати" українців, себто нищити дикими, насильними засобами всякий прояв українського життя. З другого боку думає Польща підсувати українцям обіцянку угоди, вести „розмови" з УНДО-м або якою іншою охочою до цього ґрупою.

На папері плян виглядає для Польщі дуже обіцюючо. Все так знаменито розраховано, розділено ролі, все так гарно замасковано миром, спокоєм, толеранцією. Одна біда, що український народ ще одною пацифікацією не зломиться, як не зломився він був від першої пацифікації. І до угодових „розмов" нині серед українців щораз менше охочих, навіть серед тої частини УНДА-а, що ще не так давно була охоча.

Лишається як одинокий рятунок порозуміння між Польщею й Росією. Одначе, чи не показує доля Чехословаччини, що варта Росія як союзник?

СОВЕТСЬКО-ПОЛЬСЬКА СПІВПРАЦЯ

Сьогоднішні італійські часописи приносять цікаву звістку про паралельний і одночасний виступ советського й польського представників в Празі з протестом в справі пропаґанди за Велику Україну, що нібито знаходить в Празі занадто сильне підпертя. Польські часописи вже кілька днів перед тим вели таку звану підготовчу акцію, описуючи якісь кольосальні „провокаційні" мапи Великої України, ніби виставлені коло кордонів Польщі і освітлювані прожекторами; про гарячкову діяльність ріжних українських аґітаторів, що видають на чеські (а головно — німецькі!) гроші ріжні публікації, скеровані проти Польщі, на підбурювання української меншини в Польщі. Все це — з одною метою: вияснити українсько-польське напруження не як наслідок зросту української національної реакції на польські утиски, а як працю чужинецьких аґентів... Але і в цій акції, всі безсторонні чинники дуже скоро переконалися, що польська преса знову таки помиляється, і наприклад, такий Тонелля, кореспондент т о р и н с ь к о ї „Стампи", що до числа наших приятелів ніяк не належить, таке пише в свойому часописі з 15. грудня:

— „Необхідність слідкувати зблизька за розвитком українського руху, що зробив кольосальні поступи з часу витворення автономної держави Карпатської України, привела нас на розвідки ж до Праги (з Будапешту Е. О.), де, відповідно до одноз'гідних обвинувачень ворогів українства, малаб знаходитися централя українського руху. Мусимо віддати справедливість чехам, що ці обвинувачення не мають ніяких підстав: ми не знайшли ніякого сліду отих славнозвісних мап Великої України, що малиб знаходитися, як запевняли польські часописи, в вітринах усіх празьких крамниць. Тільки один часопис видрукував українську мапу як ілюстрацію до звістки про вимоги пятнацяти українських послів в польському соймі. Не можна також сказати щоб по книгарнях чеської столиці знаходилося багато книжок про Україну... в усякому разі рішуче нічого, що малоб підбурюючий характер, чи мало бодай якесь відношення до актуального моменту..."

Проте советський і польський уряд з просто зворушливою одноздушністю і однозгідністю вважали все таки потрібним протестувати в Празі проти „сіяння українського ірредентизму". А „Польська Інформація Політична", що внаходиться в безпосередньому звязку з польським міністерством справ закордонних вважала потрібним підперти цей дипльоматичний крок ще й такою загрозою, що її видрукували в інтеґральному перекладі й італійські часописи:—"

—„В своїй останній деклярації п. Беран (чеський прем'єр) виявив надію, що відносини між Чехословаччиною й сусідніми державами розвяжуться сприятливо. Але одночасно з тим, чеські часописи, залежні від уряду, продовжують ворушити українську справу. Цей факт приводив до деяких рефлексій. Чехословаччина Бенеша впала внаслідок своїх антинімецьких тенденцій. Нині деякі чеські кола піддаються новим ілюзіям, намагаючись створити з Чехословаччини осередок утворення Української Держави, коштом Совєтів (!), Польщі, Румунії й Угорщини (?). Відповідальні празькі державні діячі краще подумали, поки ще мають час, перше, ніж вибрати остаточно свій шлях. Нова чехословацька держава моглаб рахувати на загальні симпатії, колиб її політика кермувалась реальними інтересами країни, що полягають в налагодженні добрих зносин з сусідніми країнами і в установленні необхідної рівноваги. Будемо надіятися, що Чехословачина, з огляду на недавній досвід свого політичного минулого, не повторить тих самих помилок. **В противному випадкові, булоб трудно дивитися на будучність Чехословаччини з тим оптимізмом, що його хотілаб мати Польща..."**

Дуже шкода, що саме з недавнього політичного досвіду Чехословаччини Польща не могла нічому навчитися! Бо — при бажанні — саме для Польщі в тому досвіді — незвичайно багато повчального... Але не нам пеклуватися про будучність Польщі!

Евген Онацький, Рим.

ВЕРТАЙТЕ ДО СВОГО НАРОДУ!

(Під увагу тим іміґрантам зі Закарпаття, що хочуть радити в Пітсбурґу дня 16. січня 1939 р. над „Карпатською Україною").

З Хусту надійшло ч. 141 щоденника „Нова Свобода", в якому є вступна стаття п. заг. „**Поворот до свого народу**". В ній вказується на те, що в т. зв. русофільськім таборі було багато ідейної молоді, що хотіла вірно служити свому народові й свому рідному краєві. Тепер та молодь пізнала, куди її вела бродіївщина й фенциківщина, що була на службі — мадярів і поляків. Вона пізнала, що „русскі" вожди зрадили свій нарід. І тому та чесна молодь, переконавшись на власні очі про зраду, зачала переходити до українського табору. Між іншим перейшов до українства відомий і визначний поет **Андрій Патрус**. Він сміло й чесно визнав свою помилку і ще взивав усіх чесних синів Закарпаття, щоб вони повернулися до свого народу і служили рідній, українській справі. Ось це є мужне, чесне й патріотичне поступовання, яке повинно бути прикладом для тих, що й тут в Америці ідуть проти інтересів свого власного народу і поборюють Карпатську Україну і її Уряд.

Разом з тим містимо і відозву А. Патроса, поміщену в тім самім числі „Нової Свободи", а звучить вона ось так:

Голови Д'гори!

Вся багата історія української нації заквітчана несчисленими боями й героїзмом за свою свободу, за свої права і ліпше життя. Український народ на протязі довгих століть вів нерівну боротьбу з жорстоким російським абсолютизмом, який гнобляче українців національно, гнобив їх так само соціально, бо гніт національний завжди тісно звязаний з соціяльним. Девять міліонів українського народу стогне під польськими баґнетами, по тюрмах і в Березах Картузьких, терпить найгірші злидні та знущання. І тільки невелика частина української нації, а саме: ми, карпатські українці, досягли бажаної мети — національної свободи й самостійности. Але пройдена путь карпатського українського народу не менше терниста, як і всієї української нації. На кістках карпатського українського народу мадярські барони й графи будували собі замки й палати, мозолями й потом українського народу омивали вони свої лятифундії. Останні двадцять літ карпатського українського народу були нічим іншим, як продовження старого страждання й кальварії. При помочі ріжних псевдо-русофілів чеські шовіністи розбивали наш народ на мовні чи національні табори, при помочі аґрарного режиму створили у нас протекціонізм і корупцію, а при всьому цьому вели дуже старану підготовку чехізації нашого народу. Чехи відкликались, що не можуть дати нашому народові самостійности, бо ми не маємо достаток своїх технічних сил, а самі навіть пальцем не кивнули, щоб цей потрібний кадр у нас виховати. Чехи ввесь час кричали, що не можуть нам дати автономії, бо ми ірредентисти, а при тому дуже щиро й сердечно підтримували русофілів і явних заграничних аґентів: Фенцика та Бродія. Все це вони робили свідомо, з метою чим більш затуманити наш народ і знищити в ньому національне почуття. Але слова народньої мудрості говорять: хто другому яму копає, сам до неї впаде.

Сьогодні наші відносини до чехів зовсім ясні, хоч ще не цілковито унормовані. Але старим золотим часам опіки більш ніколи не вернутись і **від сьогодні ми являємося самі повновласними господарями й керівниками своєї батьківщини й долі.**

Якраз тому тепер перед нами повстає завдання й національна повинність: вести нашу батьківщину так, щоб наш селянин і робітник не мусів блукати за кусеньом хліба по чужих краях, далеко від сімї й дружини, бо всі передумови для цього у нас є, щоб праця нашого чоловіка всюди оплачувалась й нагороджувалась, щоб наша батьківщина стала країною добробуту, щастя й радости.

Народ Карпатської України став вільний. В його серці потрібно посіяти почуття національної гордости й викорінити немилосердно рабську слухняність та страх. З нашого суспільно-політичного й культурного життя потрібно раз назавжди усунути гниль і темноту, щоб наш народ міг швидким темпом наздогнати страчене.

Звертаюсь до тієї частини нашої молодої ґенерації, яка знаходилась в рядах русофільського табору й сліпо вірила Фенцикам, Бродіям та іншим. Голови до гори й **не стидіться сміло заглянути правді в очі**. Не стидіться признати своїх хиб і завчасно покаятись. Багато з вас дійсно з ідеалізму йшло за Бродієм, Фенциком, які обіцяли вам воскресити царську Росію, але сьогодні, коли ви бачите, що Бродій, Фенцик та кампанія працювала для того, щоб наставити у нас старий мадярський лад, **ви повинні отверто покаятись й виповісти їм бій, коли у вас є хоч крихітка національної совісті й справжньої любови до свого народу.** Ви повинні омити свої серця від всього старого й чесно стати на службу свойому народові. Бачите, Фенцик спокійно приняв посаду мадярського посла, виступає з патріотичними мадярськими промовами і йому байдуже, що буде з вами, що буде з вашою раненою душею. Те саме робить Демко, та всі провідники русскости. Батьківщина вимагає від нас багато праці й жертв. Тому ви не смієте збоку придивлятись, як інші працюють. Більша частина нашої національно свідомої молоді вже показала себе в минулі трагічні дні. Показала себе на вулицях Ужгорода, як одна душа й тіло, як одна monolithна суцільна сила, яка має ясну мету, знає що хоче. Показала себе підчас евакуування, показує себе сьогодні по селах і містах, організуючи товариства національної оборони. Народ не забуде їй. Золотими буквами на сторінках визвольної боротьби будуть написані її вчинки.

Культуру й прогрес, хід історії не можна застановити. **Тому творімо свою історію так, щоб не соромитися за неї. Станьмо всі на службу своєї нації. Ніхто не буде зайвим. Праця, надія й віра, сталева воля все переможуть!**

**Батьківщино моя, твою
Я чашу горя всю до дна
Ще від дитинства пив і пю'
Як сонце пе весна,
Як сирота без долі
Пе у наймах обиди та побої,
Як нива, ліс та поле
Пе дощ та роси за світання,
Як серце жінки молодої
Пе росіш ласки й любування.**

**Батьківщино моя, твоїм
Я причащаюсь болем, гнівом
І у грудях моїх мов грім
Лунає злоба грізним співом,
Клекоче ненависть свята,
Гучить мов ураган, торнадо,
По спеці буревій із градом
Бажання і свята мета —
Це пімста, пімста, бій
Кипить в душі моїй!**

**Батьківщино моя, тобі
Присягу вірности складаю,
Що у майбутній боротьбі
Буду громить ворожу зграю
Пером, чи шаблею в руках,
Бо проснулася в грудях
Синівська любов,
Кипить бунтарська кров
І серце що хвилини
Кричить:**

СЛАВА УКРАЇНІ!

Андрій Патрус.

ГУЦУЛЬСЬКА РЕПУБЛИКА

(Двацятьліття ясінського зриву 1918—1919. р.).

(1)

Із розпадом австро-угорської монархії також на угорській Верховині закипіло. Причинилися до того чимало американські українці, еміґранти із Закарпаття. Вже 26. жовтня 1918. підписали умову Масарик і д-р Жаткович про злуку Закарпаття з Чехословаччиною. Цю умову затвердили вже 14. листопаду тогож року на загальних зборах Народньої Руської Ради в Скрентоні, Па. Плебісцит, переведений після того, заявився 2/3 голосів за злуку з Чехословаччиною, 28% американських українців голосували за злуку з Великою Україною, 2% за повну незалежність, а лише 1% за злуку з Мадярщиною і Росією.

У грудні тогож року стали рухатись і українці в Угорщині. **Перша була свалявська народня рада, що 16. грудня 1918. року видала меморіял, у якім заявилася за злуку всіх угорських і галицьких українців із чехословацькою державою.** (Хто зна, чи колиб тоді було до такої злуки прийшло, чи Галичина не булаб удержалася при Чехословаччині як автономна частина, а це нам булоб вийшло лише на користь).

7. січня 1919. р. Народня Рада в Пряшеві устами д-ра Бескида висловила таку саму заяву. За злуку з Мадярщиною голосувала Народня Рада в Ужгороді, за злуку з Україною великі народні збори в Хусті. Так уже тоді зазначилися три напрямки. Тому, що Україна була під перемагаючим напором большевиків і Польщі, а Мадярщина ослабла наслідком громадянської війни і що від неї не відібрали великі простори сусідні держави, переміг чехословацький напрямок і всі три дотеперішні Народні Ради в Хусті, Пряшеві та Ужгороді злучилися у травні 1919. р. в одну Руську Народню Раду, яка одноголосно заявилася за злуку з Чехословаччиною.

Мирова конференція прийняла це рішення до відома і 10. вересня 1919. року підписали умову між чехословацькою републикою та карпатськими українцями в Ст. Жермені, якою Карпатській Україні обіцяно автономію в рамцях чехословацької републики.

Перша буря в Ясіні в 1918. р.

Вже 4. листопаду 1918. р. на народніх зборах, які скликали мадярські уряди, **нарід не хотів присягати на вірність мадярам.** У мадярській народній ґвардії, яку потім утворили, щоби берегти приличного порядку, переважали гуцули. 7. листопаду 1918. після нових народніх зборів увійшли коло 20 членів тієї народньої ґвардії під проводом Мариндука, одного з господарів, якого світова війна звела на нужденця до дому Хаїма Розенталя, загально зненавидженого жида - багатія і шукали його брата Йойни, який підчас війни добре дався в знаки гуцулам. Йойні вдалося заздалегідь утекти з Ясіня, зате Хаїма застали. Що ділося в його домі, не вдалося ніколи ствердити. Певне було лише те, що там упало кілька вистрілів, а наслідок того був, що Хаїм згинув на місці, хоч його так тяжко постріляли в груди, що не могла при пізнішім слідстві ізнати, хто поправді стріляв. Гуцули, що були присутні при цьому кривавому порахунку, зізнали, що Хаїм сам завинив, бо відгрожувався револьвером.

Це вбивство викликало велике збентеження. Мадярські провідні чинники, що самі не мали доволі відваги виступити проти народу, жадали помочі в Мармароськім Сиготі. Та в Сиготі мадярська влада була вже тоді безсила і мусіла кликати військову підмогу з Дебрицина (Дебрицин оснований за українських князів, звався в старину Добричин, а як прийшли мадяри з Азії, змадярщили його, як багато інших міст). З Дебрецина прийшов відділ війська з машиновими крісами, він обсадив усі важні стратеґічні становища та замкнув до вязниці всіх, яких підозрівали в убивстві Розенталя.

Арештованих відставили до Мармороського Сиготу і повели строге слідство. Та це слідство не довело до нічого, бо арештовані, хоч як їх катували та мучили, заперечували свою вину та казали, що не знають, хто вбив жида. Тому всіх арештованих після довшого слідчого арешту випустили на волю з причини недостачі доказів вини.

Після того в Ясіні настав знову спокій. Мадярська залога, що складалася з пограничної сторожі, народньої ґвардії та сотні Секелія, здавалося, є доволі сильна, щоби вдержати спокій. Та ті мадярські відділи по покришкою, що нібито реквірують зброю, обкрадали гуцульські хати, а при цьому крали не лише останки вартісних річей, які верховинцям ще осталися, а забирали й худобу.

Це викликало серед населення велике огірчення та розярення. Гуцули, заохочувані своїми інтеліґентнішими людьми, стали потайки організуватися.

По 12—15 довірених людей ходили по верховинських оселях та приєднували прихильників. Тому, що не мали своїх офіцирів, які зуміли би випрацювати добрий оперативний плян, привели собі тайком до Ясіня українського старшину д-ра Гарасимовича, а він їм той плян опрацював і рівночасно поручив, щоби звернулися до тодішнього військового секретаря Галицької України, полковника Вітовського, по поміч.

В той час уже кипіло в усьому Закарпатті. В Хусті на великих народніх зборах акламацією вибрали делеґацію, яка мала переговорювати з владою д-ра Петрушевича в Станиславові. Вибрані народні заступники, між якими були брати Бращайки, д-р Августин Штефан, нотар Евген Пуза, сінський господар Василь Клемпуш і Степан Клочурак, присягали прилюдно, що не зрадять свого народу і будуть старатися, щоби був прилучений до сусідньої словянської держави.

Цю делеґацію мадярська влада запросила до Будапешту, де хотіли провідників карпатських українців приєднати для Мадярщини. Одначе делеґати відмовилися в Будапешті переговорювати та заявили, що можуть переговорювати лише на своїй рідній землі, а не під насилою мадярських баґнетів. Лише д-р Августин Штефан, що був по мадярськи вихований і по мадярськи орієнтувався, дався переконати великими обіцянками та заявився за Мадярщину. За це диктатор Мадярщини Беля Кун іменував Штефана заступником Закарпаття і він працював у користь мадярського большевицького режиму.

Тимчасом взаємини ясінських українців із владою у Станиславові ставали все тіснішими та щирішими. Премієр Західньої України (Галичини) д-р Голубович обіцяв ясінським українцям всесторонню поміч, одначе лише тайну. Не хотів, щоб дійшло до воєнного напруження між Мадярщиною і Західньою Україною, яка вже тоді збирала всі сили, щоби відперти польське військо, що доходило до Львова.

(Дальше буде).

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

М. С., Перт Амбой, Н. Дж. — Ваші заввага слушні. Але як бувший стрілець і підстаршина, зрозумієте, що про такі справи найкраще ширшо не розписуватись, а підготовлятись, щоби бути кожного часу готовим. Творім власні сили, бо тільки власні сили злобудуть нам справжню волю. З такими справами звертайтесь до Стрілецької Громади.

Д. Т. Л., Ленсінґ, Міш. — Як маєте цей журнал, то надішліть, а ми Вам повернемо. Тепер стільки тих вісток, що годі це занотовувати. Спасибіг, що постійно надсилаєте вістки й витинки.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ШИКАГО, ІЛЛ.

Свято Лесі Українки.

Заходом жіночих товариств Шікага й околиці відсвятковано 23. жовтня 1938 р. в салі прав. церкви 25-ту річницю смерти Лесі Українки. Пані І. Подола, голова концертового комітету, сказала вступне слово, в котрім пояснила значіння цего свята. При кінці її промови хор молодих націоналістів відспівав „Боже Великий Єдиний" і „Живи, Україно".

Програма концерту вкладалася з пісень, деклямацій і гри на скрипці. Деклямували: пані Крайс, А. Крайник, пані Ковальчук і Е. Когут. Сопранові соля виконали: пані Кульпак і А. Маринів. Скрипкове сольо виконав молодий скрипак Роман Боднарчук, а головний реферат виголосила пані Куропась.

Святочна громада мала надзвичайну приємність витати полковника Романа Сушка, котрий якраз тоді гостив у Шікаго і котрого покликано до слова понад програму.

На закінчення концерту пані Подола подякувала учасникам, котрі своєю присутністю віддали честь письменниці Лесі Українці, що так щиро і з посвятою працювала для добра й поступу нашого народу.

По відспіванню національного гимну задоволені учасники свята розійшлися, кожний з відзначкою, на котрій була знимка Лесі Українки. Ці відзначки причіплювано гостям при дверях.

Чистий дохід зі свята, $43.46, вислано на викуп хати Лесі Українки, на руки централі Червоного Хреста ОДВУ в Ню Йорку.

Є надія, що це перше спільне підприємство жіночих товариств принесе дальші користи нашому громадянству, бо з днем 30 листопаду засновано сталий комітет жіночих товариств. Комітет засновано на непартійних засадах і задача його є працювати на культурно-народнім полі спільними силами всіх жіночих угруповань, без огляду на релігійні чи політичні переконання.

За Злучені Жіночі Товариства Шікага:

І. Подола, голова
А. Олеськов, секр.

МІКІЗРАКС, ПА.

Листопадове Свято.

Поверх тисяча людей з Мікізраксу й околиці Пітсбургу зійшлися в неділю, 20 листопаду, пополудні, щоб узяти участь в Листопадовім Святі.

Властиве свято зачалося зараз по Службі Божій. Коло гарно злагодженої могили відправив о. Сенета, місцевий парох, панахиду за поляглих українських стрільців. Попередньо виголосив дві патріотичні проповіді: одну на тихій Слжбі Божій для молоді, а другу на співаній для старших.

Вступне слово виголосив д-р Іван Процик і покликав до молитви о. Г. Хоміцького, пароха з Джінет. Молитва настроїла всіх поважно і святочно. Потім хор з Мікізраксу відспівав „Боже великий, единий". Чорноморська Січ" під проводом д. Венжовського в одностроях стояла на „позір" коло гарно удекорованої могили і віддавала честь по кожній пісні. Членкиї Червоного Хреста з Ренкін, під проводом пані Кудли, в білих одностроях, заняли місця коло могили.

Пані Груно віддеклямувала поезію „За Рідний Край" і зробила нею велике враження на слухачів. Також деклямація „На листопадові дні", Павла Кречковського, виголошена була поправно і з добрим акцентом, хоч декляматор роджений в Америці. Опісля наступив попис 4 хорів.

Перший виступив хор з Джінет, під проводом о. Г. Хоміцького, і відспівав три пісні: „Козака несуть", „Чорна ріля ізорана" і „Ой, три шляхи широкії".

Другий з черги хор, під проводом о. Павловського з Арнолд, Па., відспівав також три пісні: „Ізза гори сніжок летить", „Ой, видно село", „Човен хитається".

Опісля дитячий хор з Мікізраксу, під проводом п. С. Костецького, відспівав 5 пісень: „Стоїть явір над водою", „Де Дніпро наш", „Ой, у полі нивка", „Ой, зацвила черемшина" і „Летіла куля".

Потім мішаний хор з Мікізраксу, під управою о. Сенети, відспівав чотири пісні: „Накрила нічка", „Почаївська Божа Мати", „Що то за грім" і „Золоті зорі". Остання пісня укладу о. Нижанковського, того великого патріота і талановитого композитора, якого ляхи 1919 року розстріляли.

Усі чотири хори відспівали свої пісні дуже добре і зробили миле враження на слухачів.

Потім панна Попінчак відспівала пісню „Ой, вербо, вербо", уклад С. Людкевича. Акомпаніював на піяні п. Іван Сушинський. Знаменита його гра припала всім до вподоби і публика нагородила його і солістку бурею оплесків.

Святочний реферат п. В. Душника, ред. „Націоналіста", вислухали присутні з великим зацікавленням, а потім вислухали з зацікавленням коротку, але виголошену з великою силою протесту промову п. Хандоги, редактора „Народного Слова". Резолюції уложив і прочитав адв. В. Онишків і публика одноголосно їх приняла.

Орхестра М. Ґурняка витала і прощала приявних.

Накінець д-р І. Процик подякував усім присутним і всім організаціям за численну участь.

Прихід був: зо вступу $91.10; збірка на салі принесла $52.66; разом $143.76.

Зложили по $1: С. Костецький, Т. Сушинський, Д. Сидір, Анна Козак, Й. Бачинський, М. Фарило, о. Гр. Хоміцький, о. Павловський, В. Шабатура, Гр. Шабатура, А. Вислоцька, В. Янковський, В. Душник, адв. Онишків, С. Бенько, о. Желехівський, Д. Лащик, І. Петрик, П. Левицький, А. Животко, о. Сенета; по 50 ц.: С. Павліш, Гуман, Бончак, Іжко, В. Процак, К. Калінська, І. Животко, Ільчишин, С. Харитон, пані Хандога, О. Лисий, П. Панчак.

По відтягненні розходів вислано через „Обєднання на найпекучіші потреби $68.76.

Свято закінчено відспіванням українського й американського гимну. Добре приготоване, з великою програмою, переведене Листопадове Свято в Мікізраксі позіставило незатерте враження.

Семен І. Костецький, кас.

БОФАЛО, Н. Й.

Листопадове Свято.

Українська парохія на Блек Рак в Бофало святкувала в неділю, 4 грудня м. р., Листопадове Свято. В год. 6:30 відслужив о. І. Жук панахиду за полеглих героїв і відправив молебень за цілий український нарід. По відправі присутні удались на галю У. Н. Дому, де відбувсь концерт. Вступне слово виголосив очевидець листопадових днів о. І. Жук і змалював цю історичну хвилину, в котрій український нарід довершив великого діла. Мішаний хор „Боян", зо своїми 35 співаками і співачками в українських строях зробив велике враження на присутніх. Хором проводив проф. Грицковян. Сольо відспівав п. Полюга, а дует п. Ґузий і С. Лозінський. Між павзами виступали шкільні діти з танцями під проводом пані М. Ридзик, яка вложила чимало труду, щоб підготовити малу дітвору до танців. Коли малий хлопчина М. Лозінський танцював „чумака", а Г. Верелівська „гуцулку", то оплескам не було кінця.

Слід зазначити також і сумний факт, що публики чомусь було мало. Якби не люди з Лакавани, Тонаванди і Ніягара Фолс, то галя світилаб пусткою.

На кінець говорив гром. Богдан з Танаванди і в своїй палкій промові представив теперішне положення нашого народу під Польщею і завзивав до збірки. Н. Гнатик і п. Юрчак зібрали $14, котрі переслано через Обєднання для Карпатської України.

І. Швець.

КЛІВЛЕНД, О.

Большевикам не повезло.

Вже в суботу, 17. грудня ц. р., прислужники Сталіна розносили по ріжних прилюдних місцях Клівленду, а навіть по домах, відозви, видані якимсь самозванчим комітетом, створеним нібито „українськими русскими, лемківськими і карпаторуськими організаціями". Як говорилось на летючках, згадані організації скликують велике віче, щоб згуртувати всі „демократичні" сили, запротестувати проти „фашистівських сил", що то страшно загрожують братам закарпатцям, а також західній Україні, та подати їм у боротьбі проти того „фашизму" помічну руку.

Ця большевицька маніфестація мала відбутись в так званім Робітничім Домі і мали на ній говорити: Н. Настасівський, Г. Е. Любешков і М. Лагойда. Це виглядало на якусь кумедну провокацію, тому я пішов наочно довідатись про те, як ті „демократичні сили" і „приятелі бідного робітника" будуть „помагати" нашим братам закарпатцям. Бо всім нам добре відомо, що ті большевицькі аґенти, коли наші брати закарпатці стогнали під чоботом бенешівського жандарма і чесько-бенешівської бюркратичної кліки — зовсім не думали брати їх в оборону і не скликали тоді „демократичних сил".

Приходжу отже в неділю, в означенім часі перед Робітничий Дім і бачу довкола поліцію. Іду далі: на галі теж повно поліції. Щож, подумав я собі, там, де большевики, там мусить бути поліція. Це нерозривні товариші. Без поліції нарід готов большевицьких лідерів таки добре потурбувати. В Совєтах Сталін боїться навіть показатись на вулицю. Лиш його великі фотографії виносять на вулиці і тих мусить стерегти поліція.

На галі я запримітив, що чимало наших правдивих українців прийшло з цікавости подивитись, так як і я. Менша частина були закукурічені, спантеличені большевики. На першого бесідника президія покликала М. Лагойду, який властиво мав говорити останнім. Бесідник правдоподібно походить з Ню Йорку. Він почав говорити по англійськи. А що говорив не до речі і таке, що правдивих українських громадян гнівило, то вони почали перебивати йому і робили це так довго, аж доки він не зійшов зо сцени. Дальше покликано другого бесідника, Г. Е. Любешкова, що має бути адвокатом. Коли слухачі почули, що він говорить лиш про Росію, Манджурію, а не згадує нічого про українські справи, крім того говорить по російськи — то вони також не дали йому говорити і він мусів зійти зо сцени. Пішов мабуть до Манджурії.

На останнього бесідника, замісць на першого, покликано М. Настасівського, чи Михайла Ткача з Ню Йорку. Бо в відозвах було написано „Настасівський", а в американських часописах було „Ткач". Цей бесідник почав вже говорити по українськи. Він же ж є редактором У. Щ. Вістей!

Критикував він троха американські часописи, а опісля вселився Гітлера і проти нього спрямував всі свої гармати. Зате про Польщу і большевію не згадував ні словом. Тому українці з галі пригадували йому це і питали, чому не говорить про те, що діється в Польщі, або в большевії? Бесідник миявся і далі погрожував, що ті люди, що тягнуть за Гітлером, наражуються тут в Америці на неприємности від американців. Та це людям не промовляло до душі і він з нічим відійшов.

Те саме було, коли прийшлося голосувати за резолюції. Приявні протестували проти того, щоб в резолюціях таврувати Німеччину за поміч Карпатській Україні, а ні словечком не згадувати Польщі і Мадярщини, що найбільше загрожують молодій українській державі. Предсідник обіцяв накінець дати слово і противникам, але коли прийшлося говорити, то тільки один молодий українець виступив зо словом, а для чергових бесідників вже не стало часу... Коли предсідник сказав, що для інших „нема часу", приявні на галі заметушились і почали грімко співати „Не пора, не пора, не пора москалеві й ляхові служить". Аранжери віча, приятелі Москви і Польщі, посхиляли голови і при асисті поліції виходили з галі.

Присутній.

ВЕЛИКА НОВИНА! — ПЕРШИЙ РАЗ У ШІКАҐО!

ЛАВОЮ ВСІ НА УКРАЇНСЬКУ ФІЛЬМУ

„МАРУСЯ"

що буде висвітлюватися в прекраснім театрі
EIGHTH STREET THEATRE, SOUTH WABASH AVENUE, CORNER 8th STREET

В НЕДІЛЮ, 15. СІЧНЯ (JANUARY 15, 1939)

в годині 2. пополудні ПРЕМІЄРА! Врочисте відкриття!
Потім звичайне висвітлювання аж до 11. год. вечором.

В ПОНЕДІЛОК, 16. СІЧНЯ,
У ВІВТОРОК, 17. СІЧНЯ,
В СЕРЕДУ, 18 СІЧНЯ,
У ЧЕТВЕР, 19. СІЧНЯ, } від год. 6:30 до 11 веч.

У ПЯТНИЦЮ, 20. січня, ОСТАННІЙ ДЕНЬ! Від 2:30 до 11. веч.
ОТЖЕ ЛИШЕ ШІСТЬ ДНІВ НАГОДИ ПОБАЧИТИ УКРАЇНСЬКУ ФІЛЬМУ Й ПОСЛУХАТИ ЧУДОВИХ КОЛЯДОК ХОРУ ПРОФ. О. КОШИЦІ!

НЕ ОМИНІТЬ НАГОДИ!

НЮ ЙОРК, Н. Й.: ST MARKS THEATRE, 2nd AVE. & ST. MARKS PL. (8th St.), 19, 20, 21, 22, 23, 24 і 25 січня (January 1939). Початок кожного дня в 12. год. вполудне.

ЙОНКЕРС, Н. Й.: ELM THEATRE, ELM STREET, 17 і 18 січня в 6:30 год. ввечір.

...exceptional pageantry and beautiful choral arrangements make "Marusia" an outstanding production... A three-star production.—N. Y. Daily News.
...So much humor and pleasant singing & dancing...—N. Y. Times.
...Outstanding ...doubly delightful...—Daily Mirror.

ПОВІДОМЛЕННЯ ВІД КНИГАРНІ „СВОБОДИ".

Календар „Просвіта", „Золотий Колос" і „Червона Калина" вже вичерпані. Ще можна замовити „Календар Криниця" (50 ц. і „Календарі Батьківщини" 40 ц.).

Може бути.

— Дорогий мужу, чи будеш мене любити, коли моя коса побіліє?

— Думаю, що так. Чейже я любив тебе вже і брюнеткою і блондинкою і шатинкою і рудою, то чому не мав би любити, коли ти будеш сивою?

ГАРНА РУРА.

Для перепровадження води понад Всеамериканський Канал уживають грубезних рур. Кожний кусок рури має довжину 27 стіп і важить коло 42 тони. Очевидно, перевіз такого куска є поважною проблємою.

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ „ОБЄДНАННЯ" ЗА 1938 РІК

(Предложений фін. секретарем „Обєднання Українських Орґанізацій" в Америці Дмитром Галичином на річних нарадах організації).

	приходи:	розходи:
Лишилось з минулого року	$1,266.69	
За половину грудня 1937 і січень 1938	4,177.45	$5,381.46
лютий	3,200.87	3,229.50
березень	2,397.55	1,420.10
квітень	1,151.72	644.55
травень	1,712.34	3,180.13
червень	1,889.73	1,883.70
липень	1,286.59	1,314.60
серпень	681.34	676.60
вересень	2,477.45	2,474.36
жовтень	783.01	778.76
листопад	3,360.84	3,627.25
грудень, до 15	2,531.77	2,418.07
Разом	$27,187.35	$27,029.08

ЗІСТАВЛЕННЯ:

Прихід за цілий 1938 рік	$27,187.35
Розхід за цілий 1938 рік	27,029.08
Лишається в касі	$158.27

Пояснення до розходів:

Визвольна боротьба	$8,842.50
Карпатська Україна	4,000,00
Інваліди	3,665.00
Рідна Школа	2,859.00
Лічниця у Львові	1,689.48
Політичні вязні	1,310.00
Народні Доми	796.00
Просвіта у Львові	697.00
Школи по селах Галичини і Лемківщини	680.00
Видавництва, такі як: Вістник, Контемпорері Роша, Жіноча Доля, Наша Культура, Лемко, Жінка, Самостійна Думка, і т. п.	583.00
Сироти	190.00
На поправу могил	163.00
Письменникам	155.00
Музеї	135.00
Читальні „Просвіти" по селах	98.00
Бурси	76.00
Матерям політичних вязнів	50.00
Ґенералам У. А.	50.00
На руки митроп. Шептицького	45.00
Союз Українок у Львові	42.00
Порадня Матерей у Львові	10.00
Студентові	10.00
Ріжні	36.00
Вдові по полк. Вітовськім	20.00
Світова вистава	30.00
Університетське Товариство в Ню Йорку	24.00
Культурний город в Клівленді	36.00
Вища Школа в Стемфорд	20.15
Кошта удержання канцелярії	275.00
Кошти пересилки грошей	142.55
Почтова скринька	16.00
Телеграми і протести до Европи	255.11
Канцелярійні прибори	22.45
Чекові конта в банку	3.84
Разом	$27,029.38
Висилка всіх грошей до краю	$26,599.64
Висилка грошей на тутешні інституції	110.15
Удержання канцелярії, почтова оплата листів, звичайних й рекомендованих, тут в Америці і до краю; канцелярійні прилади, посвідки, листи, почтова скринька, чекове конто	317.29

У відсотках ціле удержання канцелярії враз з приборами і почтовими оплатами виносить один і одна пята відсотка (1.18%).

Як показує повищий звіт, то в 1938 році зібрано на народні цілі $25,920.66, а що з минулого року було осталося для переносу $1,266.69, то загальний річний прихід виносив $27,187.35. Коли тепер порівнати суму зібраних жертв упродовж 1938 року з сумами жертв, що вплинали в попередніх роках, то покажеться, що, наприклад, за останніх 10 років, тільки один рік, а саме 1936 рік, виказував вищу суму зібраних жертв. Знова у всіх інших роках, зібрані жертви виносили на кілька тисяч долярів менше. Тимсамим, 1938 рік, це є ряду другий найкращий рік щодо збіркової акції Обєднання.

(Адреса „Обєднання": Obyednanye, Post Office Box 122, Church St. Annex. New York, N. Y.).

МОЛИТОВНИКИ

Віночок (у білій кавчуковій оправі, з образцем по середині. Малого формату. Для дітей)	$ .90
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній оправі)	1.35
Помилуй нас Боже (в чорній шкіряній оправі)	1.35
Ангел Хранитель (в гарній чорній полотняній оправі)	1.35
Ангел Хранитель (в білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	1.70
Бог радость моя (сторін 606. В гарній мягкій чорній опр.	2.00
Бог радость моя (сторін 606. В білій кавчуковій оправі з образцем по середині)	2.50

"SVOBODA,"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Степан Мусійчук.

КЛИЧ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Над синіми Карпатами
Український гимн гуде;
Там по селах, під хатами,
Хоч покритий ще шматами,
Українець вольний йде.
Іде гордо долиною,
Хоч вівсяний корж лиш зїв,
Бо над його хатиною,
Маржиною й родиною
Нове сонце волі зарів.
І вийшов він, на горі став
І поглянув в села, вниз,
І трембіту дідівську взяв
І голосно він так заграв,
Що вже чує світ увесь.
Це кличуть нас брати вільні
України, синіх гір:
„Пішліть поміч, ви, рідні всі,
Щоб ми стали на бій сильні,
За Вкраїни ввесь простір!"
Ми чуємо трембіту ту,
Її голос нам чуДний.
Ми станемо усі в пору
І поміч ми пішлем свою,
Хоч здалека, з чужини.
Бо синіми Карпатами
Український гимн гуде...
Та ще в Польщі за гратами
І у Москві під чеками,
Україна волі жде.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

ВАЛІНГФОРД, КОНН.

Вислід кампанії за приєднування членів.

Минулорічна кампанія за приєднування нових членів до У. Н. Союзу в стейті Конетикат закінчилася гарним успіхом. Першим став 277 від. У. Н. С., бо за три місяці приєднав 20 членів. Другим з черги став 262 відділ, бо приєднав 18 членів, а відділ 350 став третім, бо приєднав 15 членів. Крім трьох згаданих відділів усі інші відділи в нашій околиці брали участь в кампанії, щоб побільшити своє членство.

Так ми закінчили 1938, приєднуючи для У. Н. Союзу гарне число членів. А тепер з новим роком ми починаємо нову працю. З трьох нечинних відділів 378 уже також починає працювати. Я був у них на річнім мітінгу і на нім вступило вже чотири нові члени. Також обговорено дальший плян праці і є надія, що цей відділ в короткім часі дійде до більшого числа членів, так, що буде мати право висилати делегата на конвенцію. Інші відділи повинні піти за прикладом 387 відділу та повести в тому напрямку працю. Бо вірю, що є ще широке поле до праці і можна чимало членів приєднати.

А. Маланчук, організатор У. Н. Союзу стейту Конетикат.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

Ірина Домбчевська.

РІЗДВЯНА КАЗКА

В кого з нас не залишився спомин про Різдво на селі? Бо хочби ми хотіли створити собі в місті ілюзію цих правдивих сільських різдвяних свят, вони не матимуть цього чару. Діти села викинені обставинами на міський брук — линуть у кожний Св. Вечір ще по довгих роках думками на те далеке село, щоб поклонитися йому. За те, що дало воно нам любов до традиції, різдвяних звичаїв, що заколисувало нас малих своїми давніми, чарівними колядками. Навіть тоді як життя не пожаліши нас, кидало нами як мячем, і між своїх і на чужині — передаємо святовечірним зорям привіт для нашого рідного села, для цього раю нашого дитинства.

Які бідні діти міста, що не пережили святочних радощів на селі! Оповідаймо нашим міським дітям різдвяну казку. Тільки закриймо завіскаки вікна. Бо через ці вікна побачили би вони, разом із нами сірі мури камяниць, почули би скреґіт трамваїв по замерзлих рейках і замісць звуків коляд гудок самоходів. І ми не могли б їм цієї казки оповісти.

Було це на високій горі в сусідстві церкви. Безлистні дерева, які окружували хату мов вінчиком не сумували за теплим літом. Зима прибрала їх у прегарні шати. Міняться вони, як діяманти, тріпочуть так легонько, наче дзвонять дзвіночками за кожним подувом вітру. А це шпилечки на морозі на них. У долині пливе річка. Нині вкрита вона ледом. А над нею, на горбочках розкинулося село, маленькими хатками. Хатки виглядають, як капелюхи грибів у лісі, бо довкола них загата із запашної отави.

А в них пораються господині, дівчата. Хлопці звиваються, щоб разом із батьком приладити, що треба в господарстві на час свят. Діти крутяться коло батьків. Мама має дуже багато праці. Цеж дванацять страв ладить мати на вечерю, пече колачі, такі плетені, посипані маком.

Скоро нині вечоріє, бо дні зим і так час довжиться. Хочуть, щоб батько вніс „діда", поставив на покуті, та щоб мати вже стіл скривала.

На небі зійшла перша зірка. Встелили долівку соломою, на стіл поклала мати трохи сіна, білу скатерть. На середині стола колач, у ньому свічка, кутя, просфора з медом.

Засвітили свічку, батько поділився просфорою, побажав ці свята щасливо проводити, других діждати. Помолилися і почали вечерю.

В хатці на горі теж батько побажав рідні зі щирого серця. „Дід" прибраний крайкою пишався в кутку, сіно було на столі. І дванацять страв ішло своєю чергою при вечері. Кожної по трошки. Дітям личка горять. Коби скорше — думають. „Ми були чемні, писали листа до Янгола. Буде напевно ялинка".

В хатках на селі ялинки не було.

Дзвоник. Позривалися діти від стола. Біжать до вікна, дверей.

— Янголик полетів, такий високий, білий, — я бачила, — кричить, захлипуючися зі зворушення, мала Марійка.

Відчинилися двері великої кімнати. В одному куті пишається височенна прегарна ялинка. Свічечки мерехтять, янгольське волосся міниться ріжними колірами. Солодощі, червоні яблучка, золоті горіхи манять дитячі очі.

Ще не натішилися, аж тут вже хлопці в сінях з вертепом! Ведуть їх у кімнату. Маленькі пресмішні герої вертепу виголошують свої промови. Лялечки у вертепі вкритим таки правдивою соломяною стріхою — киваються на приказ малого команданта. По пописі і коляді дістали добрі речі і весело пішли далі.

Зі села несеться гомін коляд. Всюди нині ясно, весело. В хатах малі діти граються горіхами на соломі. Люди спочили трохи і час іти в церкву.

І так цілі свята проходять серед коляд, гостей, розмов про минуле... Кінець казки сумний. Не стало наших дідусів, не стало вже і багато з рідні. Чужі люди зайшли до хатки на горі. Нема малих хлопців з колядою і вертепом. Не мерехтять у віконцях світла свічок.

— „Бог предвічний" — заспівали якісь голоси. Що це? Вернувся сон дитячих літ?

Чиїсь кроки відбиваються гомоном по камяних сходах міської камяниці.

„Мамо, мамо, таж це колядники з „Рідної Школи". Я відчиню, хай зайдуть".

Весела громада міської молоді зайшла в хату.

Мама пробудилася мов зі сну. „Колядники? Звідки вони? Деж малий Степанко, Дмитрусь? Чому не „вінчують" з колядою.

Так гарно вони це робили! „Мамо, треба дати гроші на „Р. Ш.".

Мама зворушена вписує на листу свій даток, дякує молодим за коляду.

Не вернеться те, що було. Треба жити новим життям. На місце сільських колядок іде нова коляда на свою школу.

Професори.

Сидів професор у парку на лавці та любувався весняним вечором. Потім пішов до дому, але на лавці забув парасолю. Коли в дома завважив згубу, вернувся до парку, але на тій лавці сиділа вже якась пара. Професор станув несміло з боку.

— Чиї ті кохані очка? — питає мужеський голос.

— Твої, любий мій, — каже жіночий голос.

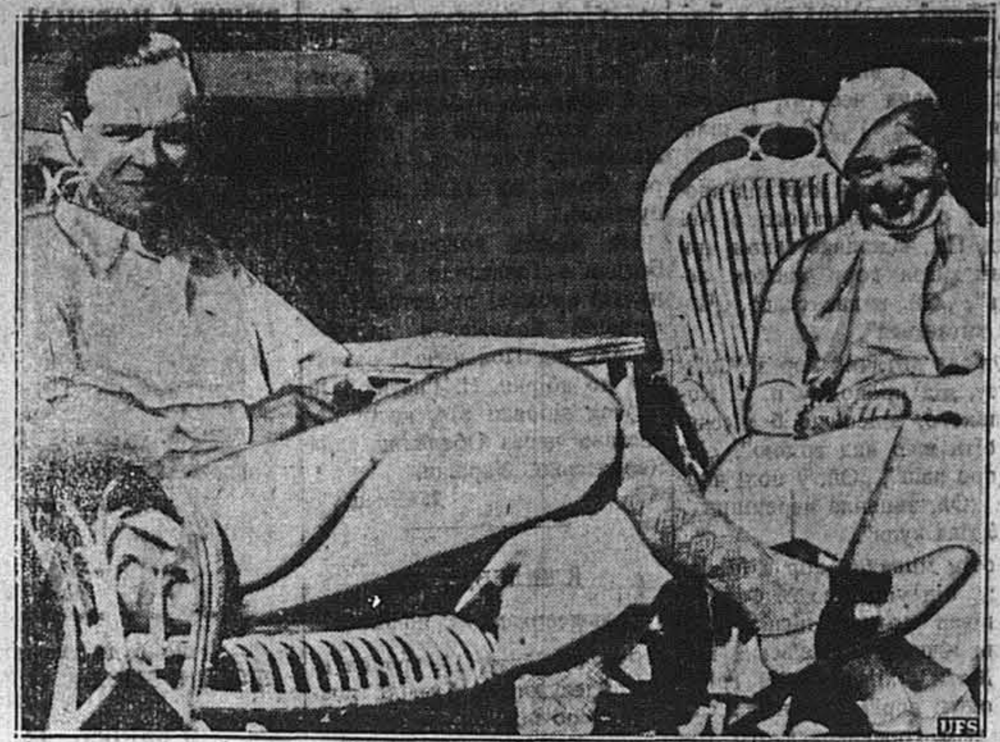
Професор нетерпеливиться.

— А чиї ті вишневі усточка? — питає дальше той на лавці.

— Твої, любий мій, — відповідає вона.

Тоді професор стратив терпеливість і каже голосно:

— Гей, молодята, як дійдете до парасолі, то не забувайте, що вона моя...

ФРЕЛІХ ІЗ ЖІНКОЮ.

Ходять чутки, що німецький фільмовий актор Ґустав Фреліх і його приятелі побили важко Павла Гебельса за те, що він залицявся до жінки актора, теж відомої фільмової зірки. За це його, кажуть, післали в концентраційний табор. На світлині Фреліх зо своєю першою жінкою, з котрою він розвівся під натиском нацистичного уряду, бо вона була дочкою мадярського жидівського рабіна.

ВЕЛИКА ПРОГУЛЬКА НА КАРПАТСЬКУ УКРАЇНУ

В суботу, дня 31. грудня 1938 року, на засіданні Комітету Оборони Закарпаття; ухвалено зорганізувати велику прогульку до Хусту, столиці Карпатської України. Прогулька малаб виїхати з Ню Йорку дня 13. травня 1939 року кораблем „Европа". До підготови цеї прогульки вибрано комітет прогульковий, в котрий ввійшли: А. Ґабода, А. Кість, П. Чорноокий, С. Кривень і В. Череватюк. Завданням цього комітету є заняття всіма справами цеї прогульки, а то обговоренням з п. Степаном Ковбаснюком, власником бюра шифкартового, про кошти цеї прогульки та про вироблення та залагодження усіх справ пашпортових як також віз і інших потрібних документів для всіх тих, котрі поїдуть з цею прогулькою. Зокрема треба подбати, щоб зарезервувати добрі місця на кораблі. Прогульковий комітет звертається отсею дорогою до всіх українців Злучених Держав і Канади, що мають можність і намір відвідати в цім році рідний край, щоб прилучитись до цеї прогульки. Вона буде під проводом людей, котрі є дуже добре ознакомлені з територією цілої Карпатської України, а спеціяльно з тими препчудними околицями, котрі кожний з нас повинен відвідати. Тут надмінимо лише кілька таких місць, котрі ця прогулька відвідає. А то: велику й препчудну копальню соли в мармароській Солотвині, велику хемічну фабрику в Великім Бочкові, копальню і гуту заліза в Кобилецькій Поляні, гуту скла в Требушанах, старинний княжівський замок в Варпаланці, де перед 20 роками стояв кіш Українських Січових Стрільців. Далі відвідаємо мінеральні джерела та купальні в селі Квасах і найбільше село Карпатської України—Ясіння, що тягнеться 10 кільометрів та доходить до самої галицької границі. Також побачимо наших ясінських верховинців в їх пречудних строях і як вони сплавляють дерево бистрою рікою Тисою. Також побачимо багато інших пречудних та цікавих річей, не згадуючи вже красу природи, з котрої славна є наша вільна Карпатська Україна. Адже не даром Карпатську Україну називають українською Швайцарією! Найбільшою атракцією цеї прогульки буде здійснення мрій кожного живучого українця; запізнаємося з нашими тепер вільними братами, їх урядом, військом та державними інституціями. Комітет прогулькові просить всіх інтересуючихся цею прогулькою подати якнайскорше своє ймення й назвище, як також адресу і своє громадянство. Всім зголошеним вишлеться докладні інформації в справі цеї прогульки, як також проситься слідити в українській пресі за оголошеннями, котрі час від часу будуть подавані. Листи по інфомації проситься висилати на адресу Комітету Прогульки: 277 East 10th St., New York, N. Y.

Юрій Ґабода.

ДУМАЙТЕ ПРО ЦІНУ!

Ми не жадаємо від тих, котрі до нас приходять, щоби вони забули про ціну, або не питалися за неї; ми з власної-понуки цю справу підносимо.

Як кому на тім залежить, то може переконатися з власного досвіду, що наші ціни є якнайбільш умірковані; вони є приступні для кожної родини, без уваги на обставини.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON
FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City — Phone: Bergen 4-5988
34 E. 25 St., Bayonne — Phone: Bayonne 3-0540

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

Дня 25. грудня 1938. помер у Гудсоні, Ню Йорк,

ІВАН ХРЕБОР,

член Бр. св. Йосафата, відділу 273. У. Н. С. в Гудсоні, Н. Й. Покійний родився в селі Ропеньки, повіт Лісно, Галичина. Приступив в члени У. Н. Союзу дня 12. квітня 1919. року. Прожив 61 рік життя і брав хоьнсь живу участь в українській народній справі. Займався організаванням відділу 273.

Похорон відбувся дня 27. грудня, з української грекокатолицької церкви зо Службою Божою, а відтак на цвинтар на вічний спочинок.

Нехай Вашингтонська земля буде Йому пером!

Павло Маряк, секр.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

Потрібна **ГОСПОДИНЯ** в середніх літах до дому умебльованих покоїв. Платня після умови. Голоситись особисто або листовно на адресу: **(GOSPODYNIA)** 180 Washington Park, Brooklyn, N.Y.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ

На продаж **ГРОСЕРНЯ І ДЕЛІКАТЕСЕН.** Власник мусить продати через свій вік і недугу. Добра нагода для молодої пари. Голоситися на адресу: 6-7
329 EAST 88th STREET, NEW YORK CITY.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

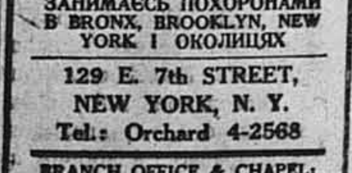
МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Ундертейкер заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: Gramercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І ЗАБОРОНЕНЕ МІСТО. (4)

Маґра йшла попереду, а за нею йшов Тарзан. Він мусів іти за нею, бо за ним ступав Ляль Таск з револьвером у руці, готов кожної хвилі пустити кулю в його плечі. „Що це все означає?" питав здивований Тарзан. „Скоро ти пригадаєш собі все і навіть мене знов пізнаєш", відповіла жінка. „За отсими дверми є чоловік, що відсвіжить твою память".

Але коли Тарзан увійшов у вказані Маґрою двері і побачив сидячого за столом цього таємничого чоловіка, то всеодно він не міг зорієнтуватися про що йде. „Диви, Атан Том", сказала Маґра. „Нарешті вдалось нам його знайти". „А, Брайен Ґреґорі!" заговорив Атан Том. „Мені дуже приємно, що отсе ми знов зустрічаємось". Але Тарзан на те мовчав.

„Чому мовчиш?" знов запитав Том. „Чого ви хочете від мене?" вкінці промовив Тарзан. „Чого? Ти є Брайен Ґреґорі і ти повинен добре сам знати, чого нам від тебе потрібно. Але коли ти удаєш, що не знаєш, то я тобі скажу: нам потрібно твоїх вказівок до забороненого міста Атар. Ти навіть виробив мапу. Віддай нам її". Тарзан здвигнув плечима.

„Я нічого про те не знаю", він заговорив. Том зірвався з крісла розлючений: „Коли ти не хочеш з нами співпрацювати, то бодай ти не смієш нам перешкаджати. А ти не будеш перешкаджати, коли згинеш". З тими словами він звернувся до Таска і сказав: „Твій револьвер наробить гуку. Ужий тихенько свого ножа. Вдаряй скоро, Ляль Таск".